ՆՈՐ-ԴԱՐ

№167 ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, Շաբաթ, 20 Սեպտեմբերի, 1903 Շաբաթ, 20 Սեպտեմբերի, ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ №167

Տարին 10 ռուբ. վեց ամիսը՝ 6 ռուբլի, երեք ամիսը 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ (Թիֆլիսում) 1ր., հասով 5 կ.։ Բաժանորդ կն գրւում միմիայն խմբագրատանը՝ Դաւիդով. փողոց, № 5.

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція «Норъ-Даръ» или Tiflis, Redaction «Nor-Dar»

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9 է մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուներո Յայտարարութիւնների դառն 2 կ., րեկլամների համար կրկնապատիկ

Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է, որ շաբաթ, Սեպտեմբերի 20-ին, ցերեկուայ ժամը 12-ին, Մողնու եկեղեցում կատարուելու է հանդուցեալ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՒԴԱԴԵԱՆԻ

Հոգեհանգիստը նրա անունով աղջկանց որբանոցի նոյն օրը բանալու առիթով։

(151) 1—1

Թիֆլիսի արքունական թատրոն

Ռուսական օպերա

Աճaռեպրիզ Նորին Մեծութեան

ՍՈԼԻՍՏ Ն. Ն ՖԻԳՆԵՐԻ

շաբաթ, սեպտեմբերի 20-ին,

կներկայացուի

ԵՒԳԵՆԻ ԱՆԵԳԻՆ

Օպերա 3 գործ և 7 պատկ., երաժշտ. Պ. Ի. Չայկովսկու։ Մասնակցում են՝ տ. տ. Ռենէ-Ռազինա, Ռոզիոնովա, Սելիւկ, Լելինա, պ. պ. Ռայսկի, Սելեաւին, Գլադկով, Ռազոլսկի, Դաւրիլով, Պերիլլի։

Կապելմայստեր Ե. Էսպոզիտօ

Սկիզբը ժամը 8-ին երեկոյեան։

ԱԶԳ.—Վաղը, կիրակի, սեպտեմբերի 21-ին, կներկայացուի «Ռոմէո և Զիւլիետա», օպ. 5 գործ. և 6 պատ. նախաբանով, երաժշ. Գունօյի։ Երկուշաբթի, սեպտեմբերի 22-ին, կներկայացուի «Պիկովայա Դամա», օպ. 3 գործ. և 7 պատ., երաժշ. Պ. Ի. Չայկովսկու։ Տոմսակները վաճառւում են։

(152) 1—1

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԼԴԶԳ-ՋՈՀՐԻ ՊԱՏՄՈՒԻ ՍՏԻՒ

—

Vi*)

ՍՈՒԼԹԱՆԻ ԱՆՑԿԱՑՐԱԾ ԿԵՆՔԸ

Ծանօթացնելով ընթերցողներին Ելդզ-Քէօշքի ընդհանուր կազմակերպութեան հետ, այժմ անցնենք նրա բնակիչների ներքին կեանքի նկարագրութեան։

Ամենից առաջ կանգ առնենք սուլթանի վարած կեանքի վրայ։ Արդուլ-Համիդը վեր է կենում շատ վաղ առաւօտեան ժամը 4—5-ին։ Անկողնից վեր կենալով նա իր վրայ է ձգում «անթաթին», այսինքն երկար մետաքսեայ վերնազգեստ, և ոտնամանները հագնելով դէպի լողարանն է գնում։ Նրանից յետոյ անցնում է աշխատութեան սենեակը, այնտեղ խմում է տաճկական սուրճ, որ իւր աչքի առաջ պատրաստում է «կաֆէչի բադիմը», այսինքն գլխաւոր սուրճ լեցնող Ալի էֆէնդին։ Այստեղ ծխում է նա իւր առաջին ծխախոտը, որից չի բաժանւում և ամբողջ օրը։ Մի թեթև նախաճաշիկից յետոյ (որ լինում է գլխաւորապէս ձուից կամ կաթից պատրաստուած մի որևիցէ ուտելեղէն), Արդուլ-Համիդը սկսում է իւր սովորական պարապմունքը՝ զանազան դոկումենտների ընթերցանութիւնը, որ իւր հաւատարիմ անձնաւորութիւններից է ստանում։ Ընթերցանութեան ժամանակ ներկայ է լինում կամ ներքինի Ջաֆէր-աղան, որին սուլթանը մեծ հաւատ է ընծայում, կամ թէ չէ իւր առաջին Քիլնապահ չէրքէզ Մէհմէդ փաշան։ Այստեղ է նոյնպէս աչքից անցկացնում արտասահմանի թերթերում լոյս տեսնող յօդուածները և Թիւրքիային վերաբերեալ կարծիքը նշանակում, որպէս դի ըստ այժմ էլ իւր արտասահմանեան գործակալներին հրահանգներ ուղարկէ. Մօտ ժամը 10-ին նա նախաճաշում է, որից յետոյ ընդունում է իւր առաջին քարտուղար Ցաչին-Բէյին և պալատականներին՝ իւր հրամանները յայտնելու։ Դրանից յետոյ նա կայսերական գործերով է զբաղւում և իւր հրամաններն ու վճիռները քարտուղարի միջոցով մինիստրութեանը հաղորդում։ Սուլթանը շատ հազիւ է մինիստրներին իւր մօտ ընդունում, մինչդեռ քարտուղարը յաճախ է լինում նրա մօտ և մնում է մինչև ուշ գիշեր, որպէս զի միապետի ամեն մի հրաման կատարելու պատրաստ լինի։ Երկուսի գործունէութիւնը միշտ գաղտնիք է մնում։ Նրանց անմիջական տրամադրութեան տակն է գնւում լրտեսութեան ամբողջ մի ցանց, որ տարածուած է լայնատարած կայսրութեան բոլոր անկիւններում և արտասահմանում և որի անդուլ աշխատանքների շնորհիւ խուզարկում և բանտարկում են բազմաթիւ կասկածուող անձեր։

Արդուլ-Համիդը շատ աշխատասէր է։ Նա գրեթէ երբէք ազատ ժամանակ չի ունենում։ Ճաշից յետոյ մի քիչ քնելով, նա 2 ժամ անընդհատ պտտւում է պարապել, դրանից յետոյ, եթէ անհրաժեշտ գործեր չունենայ, պարտէզ է գնում մաքուր օդ ծծելու։ Տարէցտարի նա իւր զբօսանքը կրճատում է, այնպէս որ այժմ գրեթէ պալատից դուրս չի գալիս զբօսնելու։ Դէպք պատահած ժամանակն էլ նրան սղեկցում են 2 կամ 3 թիկնապահներ, իսկ առջևից գնում է Մուլատ-Հաուան փաշան. որ սուլթանի կողմից մեծ հաւատքի է արժանացել։ Մուլատ փաշայի պարտականութիւնն այն է, որ ճանապարհից հեռացնէ այն մարդկանց, որոնք կարող են պատահել սուլթանին զբօսանքի ժամանակ։ Մի ժամանակ սուլթանը սուրճ խմել շատ էր սիրում, իսկ այժմ դրա փոխարէն վերջերս նրա մէջ զարթնել է մի նոր ցանկութիւն. այդ նետաձգութիւնն է։

Սուլթանն այն աստիճան յաջող նշան է բռնում, որ մի անգամ գնդակը խփեց 25 քայլ հեռաւորութեան վրայ գտնուող մի տախտակի, որի վրայ իւր անունն էր գրուած։ Այդ միևնոյն տարածութեան վրայ նա կարող է առանց նշան բռնելու նետով խփել օդի մէջ ձգուած նարնջի։

Ազատ ժամանակ սուլթանը գնում է հարէմը, որտեղ մի բաժակ «բադի» օղի է խմում և լսում այնտեղ հարճերից մէկի երգած արևելեան ծանր և միլամաղձոտ միլորիաներ։ Ամենից յաճախ նա իւր արհեստանոցն է գնում որտեղ զբաղւում է հին ժամացոյցներ սարքելով, զանազան կաւերէն աւօթներ չինելով, նկարներ նկարելով և նոյն իսկ քիմիական վիրլուծութիւններով։ Դեռ արքայազուն եղած ժամանակ նա արդէն յայտնի առաղձագործ էր և «կիատանէ»ում ունէր իւր սեպհական առաղձագործական սենեակը որտեղ մինչև այժմ էլ կան իւր պատրաստած իրերից և որը մեծ հպարտութեամբ և պարծանքով է յիշում։

Նա ճաշում է սովորաբար ամառը՝ ժամը 6-ին, իսկ ձմեռը՝ 4-ին։ Սուլթանի ճաշը իւր ճոխ և չքեղ կերակուրներով արարողութիւններով միանգամայն հակապատկերն է կազմում նրա հասարակ նախաճաշին։

Նրանք որոնք արժանանում են առաւօտեան ժամը 10-ին և ցերեկուայ 4-ին սուլթանի պալատում հիւր լինելու, ականատես են լինում այդ տարօրինակ արարողութիւններին։ Երկու մարդ «ատամբոլին» (տաճկական վերնազգեստ) հագած ամենից առաջ։ Մի չորս ատանի փոքրիկ սեղան են բերում որ ծածկուած է լինում գօրգոյի։ Դրանից յետոյ գալիս է խոհարարը մի մեծ մատուցարան ձեռքին, որի վրայ դրուած է լինում սուլթանի կերակուրը ծածկուած է մի սև ծածկոցով։ Ծածկոցի ծայրը կապուած է լինում և կնկարչու կնիքով դոշմուած։ Դրանից յետոյ գալիս է մի ուրիշ ծառայ, ձեռքին ունենալով հոսի զամբիւղ, յետոյ գալիս է մի ուրիշ սպասաւոր, որը բերում է ջրի ամանը կարմիր պատանի մէջ գրած և նորից դոշմուած։ Պատմում են, որ Արդուլ-Համիդը կենդանի ջուրն է խմում հէնց այն ժամանակուանից, երբ Ասֆիտաբ դնչուն նախադուշակել էր սուլթանի համար թէ «դու կթանաւորիս հէնց այն ժամանակուանից, երբ այդ ջուրը կմխմես»։ Արդուլ-Համիդը գահ բարձրանալուն պէս դադարեցրեց գնուին իւր պալատը ընդունելը. իսկ նրա աղջկան հարեմում տեղաւորեց։

Ճաշից առաջ, սուլթանի հանդիսաւոր մուտքի ժամանակ, ճանապարհի վրայ գտնուող բոլոր մարդիկ խոնը երկրպագութիւն են տալիս փաղիշահին։ Ճաշի ժամանակ սուլթանի կերակուրն ընդունում է նոյն կելարջին և սուլթանի ներկայութեամբ բաց է անում կնիքը։ Արդուլ-Համիդի ճաշը միայն մի քանի րոպէ է տեւում և նա ուտում է միայն մի տեսակ կերակուր։ Իսկ մի քանի կերակուր եղած դէպքում իւր բաժնից ուղարկում է այս կամ այն սիրած անձնաւորութեան, որ նրա բարձրագոյն ուշադրութեան ու սիրոյ նշանն է և զրգռում է շատ շատերի անդուլ նախանձը։ Երբեմն սուլթանն իրեն համար պատրաստած կերակուրը նախ կելարջուն է ուտեցնել տալիս, համոզուելու համար, թէ արդեօք իւր կերակուրը թունաւորուած չէ։ Միևնոյն նպատակով սուլթանը իւր բաժնից մի կտոր բանէ ձգում կողքին գտնուող շան կամ կատուին։ Սուլթանի ամենասիրելի կերակուրներից մէկը փլաւնէ. բայց ամերից շատ նա գործ է ածում ձու (որ թունաւորման կողմից ամենաքիչ կասկածն է յարուցանում) և կաթ։ Վերջինս սուլթանի համար մատակարարում է յատկապէս Ելդզ-Քէօշքում պահուող կովերից, որոնք կերակրւում են հէնց նոյն նպատակի համար Փոքր-Ասիայի ամենապտղալից տեղերից բերուած տանձերով և խնձորներով։ Հետևելով սուլթանի այս աստիճան զգուշութեան կերակուրների մէջ ընտրութիւններ անելու վերաբերմամբ, այնուամենայնիւ նա հաշտպէս տանջւում է վերացայուղ։ Այդ նպատակի համար էլ նա իրեն թոյլ է տալիս օրական մի մի բաժակ կոնեակ և շամպայնզկինի խմելու, թէև մահմէդական օրէնքն հետևողներից խմիչքներն արգելուած են։ Այս բոլորից յետոյ ինքն ըստ ինքեան հասկանալի կլինի, որ սուլթանի անձնական կերակուրները շատ նախազգուշութեամբ են պատրաստւում։ Օրինակ խոհանոցի գները և լուսամուտները, պատած է վանդակով, իսկ պահպանութիւնը յանձնուած է Ելդզ-Քէօշքի ամենահաւատարիմ պաշտօնեաներից մէկի՝ Օսման Բէյին, որ այլապէս «Կէլաբջի-բաշի» է կոչւում։ Վերջին ժամանակներս, ինչպէս ասում են, նրա պաշտօնը յանձնուած է երկրորդ կէլաբջի Հուսէյին էֆէնդուն, որովհետև վերջերում սուլթանն այլևս հաւատ չէ ընծայում Օսման Բէյին։ Ճաշից յետոյ սուլթանը զանազան զեկուցումներ է կարդում, իսկ եթէ ծիծաղելու արամադրութիւն է ունենում, այն ժամանակ կանչել է տալիս իւր անձնական ծաղրածուին։ Արտասահմանեան կողմից յայտնի էր հանդուցեալ Ալի-էֆէնդին, որի հետ սուլթանն ամեն տեսակ կատակներ էր անում, նրան ջրի մէջն էր ձգում և այլն։ Պէտք է ասել, նա էլ միշտ կարողանում էր փաղի-շահին ուրախացնել, որի համար և վայելում էր սուլթանի սրտմտութիւնը։

Սուլթանին ուրախացնելու միջոցներից մէկն էլ կարելի է թատերական ներկայացումները, կոնցերտները կամ ֆոնոգրաֆով եղած փորձերը համարել։ Սուլթանն այդ տեսակ զբօսանքներին մեծ կարևորութիւն է տալիս և ամեն անգամ, երբ ներկայ է լինում, ուրիշ ոչինչ չի կարող անել։

Վաւերում է չորս-հինգ շաբաթուան օրական միլիոնաւոր պուդերի արտադրութիւնը, ոչնչանում է բնութեան ահագին հարստութիւնը, երկիրը ենթարկւում է ամենածանր վնասների, և մարդիկ բացարձակապէս անկարող են աղէտի դէմ կուռելու, այն մարդիկ, որոնց նմանները ընդունակ են ծովերը ցամաքեցնելու, ցամաքներ ծովացնելու օրուայ մէջ հազարաւոր վերստերով ճանապարհ կտրելու և բնութեան տարերքներն իրենց հնազանդեցնելու, այն մարդիկ, որոնցօտար չէ օրուայ չարիքը և գրեթէ ամեն օր կրկնուող փորձերից պէտք է մինչև այժմ խելամուտ եղած լինէին։

Երբ վտանգը վրայ է հասած արդէն և անողոք կրակը աչ ու ձախ լափում է,—մարդկանց ուղեղները վաւում են աղէտի առաջն առնելու կարող հազար ու մի տեսակ ծրագրներով, և որոշ չափով պատասխանատուութեան ենթակայ մարմիններն իրենց կաշուից դուրս են գալիս աշխարհին հաւատացնելու, թէ իրենք ամեն ջանք գործ են դրել գիտութեան ծոցից իրենց հարկաւոր եղած բարիքը խլելու, և ոչ մի հետևանքի չեն հասել։ Անցնում է վտանգը, հանդարտում է բնութեան կատաղութիւնը, և դրանց հետ միասին թաղկանում է և մարդկանց երևակայութիւնը, առանց իւր սաղմային վիճակից աւելի հեռուն գնալու։

Այդպէս վարուել արժան է միայն ամբոխին, անպատասխանատուին, որը ապրում ու գործում է գրեթէ բնազդաբար, բայց մինչ միևնոյն ընթացքի մէջ պէտք է գտնուին նաև գիտութեան բովից անցած բարձրագոյն ուսումնարանների շէմքերը մաշած մասնագէտները և կամ իւր կաշուի վրայ վնասների բոլոր ծանրութիւնը զգացող քիչ շատ խօրհելու, գործելու կարողութիւն ունեցող արդիւնաբերողը, մինչ բոլոր տպաւորութիւններով պէտք է դեկավարուեն ամբողջ գործը դեկավարելու պաշտօնն ունեցող մարմինները։

Մինչ այս վերջիններս չպէտք է ծանօթ լինեն իրենց խնամքին յանձնուած գործ բնութեան, մինչ նրանք չպէտք է հասկանան, որ հագուի նպատակին շրջանը աշխարհիս վրայ յայտնի եղածների մէջ ամենահարուստն է և ընդունակ ամենակարճ տևողութեան մէջ հսկայական քանակութիւն յատկապէս Ելդզ-Քէօշքում պահուող կովերից, որոնք կերակրւում են հէնց նոյն նպատակի համար Փոքր-Ասիայի ամենապտղալից տեղերից բերուած տանձերով և խնձորներով։ Հետևելով սուլթանի այս աստիճան զգուշութեան կերակուրների մէջ ընտրութիւններ անելու վերաբերմամբ, այնուամենայնիւ նա հաշտպէս տանջւում է վերացայուղ։ Այդ նպատակի համար էլ նա իրեն թոյլ է տալիս օրական մի մի բաժակ կոնեակ և շամպայնզկինի խմելու, թէև մահմէդական օրէնքն հետևողներից խմիչքներն արգելուած են։ Այս բոլորից յետոյ ինքն ըստ ինքեան հասկանալի կլինի, որ սուլթանի անձնական կերակուրները շատ նախազգուշութեամբ են պատրաստւում։ Օրինակ խոհանոցի գները և լուսամուտները, պատած է վանդակով, իսկ պահպանութիւնը յանձնուած է Ելդզ-Քէօշքի ամենահաւատարիմ պաշտօնեաներից մէկի՝ Օսման Բէյին, որ այլապէս «Կէլաբջի-բաշի» է կոչւում։ Վերջին ժամանակներս, ինչպէս ասում են, նրա պաշտօնը յանձնուած է երկրորդ կէլաբջի Հուսէյին էֆէնդուն, որովհետև վերջերում սուլթանն այլևս հաւատ չէ ընծայում Օսման Բէյին։ Ճաշից յետոյ սուլթանը զանազան զեկուցումներ է կարդում, իսկ եթէ ծիծաղելու արամադրութիւն է ունենում, այն ժամանակ կանչել է տալիս իւր անձնական ծաղրածուին։ Արտասահմանեան կողմից յայտնի էր հանդուցեալ Ալի-էֆէնդին, որի հետ սուլթանն ամեն տեսակ կատակներ էր անում, նրան ջրի մէջն էր ձգում և այլն։ Պէտք է ասել, նա էլ միշտ կարողանում էր փաղի-շահին ուրախացնել, որի համար և վայելում էր սուլթանի սրտմտութիւնը։

Սուլթանին ուրախացնելու միջոցներից մէկն էլ կարելի է թատերական ներկայացումները, կոնցերտները կամ ֆոնոգրաֆով եղած փորձերը համարել։ Սուլ-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ինչպես են ստեղծվում ազգային հերոսները

Ամեն ազգ ունի իր հերոսները, որոնք ստեղծվում են ժողովրդի կողմից, ժողովրդի ստեղծագործական երևակայության միջոցով։

— Իրարանցումն առաջ հնդկական գոմաղբի գործարանների (Ս. Ֆրանցիսկո), որը նախատեսված է 528 հազ. ցնտներ գոմաղբ տարեկան։ Գործարանը կառուցվում է Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների ֆիրմայի կողմից։

— Իրարանցումն առաջացրել է նաև Նյու-Յորքի Ամերիկյան թատրոնում «Ճերմակ ստվերներ» անունով ներկայացվող պիեսան։ Պիեսան ներկայացնում է Ամերիկայի ստրկացման դարաշրջանը։ Ներկայացման ժամանակ հանդիսատեսների մեջ ոմանք սկսել են բղավել, թե ներկայացումը ստրկության գովերգություն է։ Ներկայացումը ստիպված եղել է դադարեցնել։

Ա. ԲԱՐՈՒՅՐԻ. — Դեկ. 6. Ամեն տարի Նոյեմբերի 7-ի կիրակի օրն այստեղ տեղի է ունենում ձիարշավ։ Ամենից առաջ ձիարշավ է տեղի ունենում Ամերիկայի ամենահին ձիարշավարանում, որ գտնվում է Սարատոգա քաղաքում։ Ձիարշավարանի տերերը ամեն տարի մրցանակներ են նշանակում։ Ամենամեծ մրցանակը 50 հազար դոլար է։ Ձիարշավարանի տերերը ամեն տարի ստիպված են լինում ավելացնել մրցանակների գումարը, որովհետև ամեն տարի ավելանում է ձիարշավարանի հանդիսատեսների թիվը։ Այս տարի ձիարշավարանում հավաքվել էր 60 հազար հանդիսատես։ Ձիարշավարանի տերերը ստիպված են եղել ավելացնել մրցանակների գումարը մինչև 100 հազար դոլար։ Ձիարշավարանի տերերը ստիպված են եղել ավելացնել մրցանակների գումարը մինչև 100 հազար դոլար։ Ձիարշավարանի տերերը ստիպված են եղել ավելացնել մրցանակների գումարը մինչև 100 հազար դոլար։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԸ

— Բիլի-Չէյլրտեր շրջանային հատուկ դատարանի նախագահ Հենրի Ֆրենկը ուրախ է, որ վերջին 19 տարվա ընթացքում իրեն երբեք չի հաջողվել ոչ մի ֆերմերի տնից դուրս հանել։ Ֆերմերները ոչ միայն չեն ուզում վճարել իրենց պարտքերը, այլև ամեն կերպ խուսափում են դատարանի հրավերներին ներկայանալ։ Ֆերմերները ամեն կերպ ձգձգում են գործերի քննությունը, որպեսզի ժամանակ շահեն։ Ֆերմերները ամեն կերպ ձգձգում են գործերի քննությունը, որպեսզի ժամանակ շահեն։ Ֆերմերները ամեն կերպ ձգձգում են գործերի քննությունը, որպեսզի ժամանակ շահեն։

— Ֆերմերների ամենամեծ ախտը ոչ թե ֆերմերների անտեղյակությունն է, այլ այն, որ նրանք ամեն ինչ անում են, որպեսզի ոչ ոք չիմանա, թե ինչ ուն

սրովհետև Ֆրանսիան ևս միացել է աւստրիա ունգարական և ռուսական յայտարարութիւններին, այն պատճառով Անգլիայի, Ֆրանսիայի ու Իտալիայի առանձնակի ունենալիք գործունէութիւնը խափանուել է։

ԼՈՆԴՈՆ. —«Ռէյտէր»-ի զրծակալութիւնը պետական դանձարանից իմացել է, որ անգլիական պետական պարտաթղթերի ենթադրուած յեղաշրջման մասին ոչինչ յայտնի չէ։

Կ. ՊՈԼԻՍ. —Դրան հետ մօտ յարաբերութեան մէջ գտնուող շրջանները յայտարարում են, որ Թիւրքիայի ու Բուլղարիայի միջև ոչ մի ձևական համաձայնութիւն տեղ չէ ունեցել։ Բուլղարիայի այն պահանջը, որ էքզարխին իրաւունք տրուի յանձնաժողովի բուլղար անդամների նշանակութեան վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու, մերժուած է, որովհետև այլապէս յունական պատրիարքը, Սերբիան և Ռումինիան ևս միևնոյն պէտք է պահանջէին։ Մի երադիով արդիւնում է բարեշրջողականներին պատերազմական գործողութիւններին մասնակից անել նրանց իրաւունք է տուում միայն իրենց գիւղերը պաշտպանել ապստամբների դէմ։

ՍՈՖԻԱ. —Ձերբերութեան ենթացած բանակցութիւնները մակեդոնական հարցի կարգադրութեան վերաբերութեամբ ոչ մի դրական հետևանքի չհասցրին։ Մուդթա-փաշան երկու օրից ի վեր է շրջապատուած է թիւրք զօրքերով այն կասկածի համար, թէ իբր այնտեղ միքանի ապստամբներ են թագնուել ռումբե. րով։ Խուզարկութիւնները կատարում են մեծամեծ վեղծումներով ու յափշտակութիւններով։ Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ են եղել. բռնուած են նմանապէս և բոլոր ուսուցիչներն ու քահանաները։ Միքանի կասկածելի գերմանացի երիտասարդներ, որոնք ռազմագիտական դիրքերի լուսանկարներն էին հանում, ձերբակալուած են Վակարել-Բէյով երկաթուղային գծի վրայ։

ՀՌՈՄ. —Հիպուտի վտանգաւոր վիճակի մէջ գտնուելու մասին եղած լուրը անհիմն է։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ԾԱՆՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երեքշաբթի, սեպտեմբերի 23-ին երեկոյեան ժամը 7-ին, Կովկասի զինուորական շրջանի շտաբի զինուորական խորհրդի դահլիճում կկայանայ Բուսաց աշխարհագրական կայսերական ընկերութեան կովկասի գիւղի տեսուչների

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ,

որեղ Ա. Մ. Զաւադսկի մոգական լապտերով ցոյց տրուած պատկերներով հանդերձ դեկուցում կկար այ Անգիական Գոյսում կատարած իր ճանապարհորդութեան մասին։ Նիստը հրապարակական է։ Մուտքը հասարակութեան համար ձրի է։ 2—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ

Հայկական սեկցիան խնդրում է այն բոլոր անցանց, որոնք անցեալ սեզոնին մասնակցել են ներկայացումներին, չնորհ բերել Ուճալեան թատրոնում կիւրակի առաւօտեան ժամի 11-ին անցեալ տարուայ սեկցիայի գործունէութեան հաշուետմաւութեան և այս սեզոնի նոր 5 անդամների ընտրութեան համար։

Նախագահ սեկցիայի
Ն. Աբրահամեան

Բագու, Բանդարնահա փողոց, № 133, Տեխնիկական ուսումնարանի մօտ։

ԻՋԲԱԶԵԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ

Նախապատրաստում է աշակերտները պետական միջնակարգ դպրոցների առաջին երեք դասարանները մտցնելու համար։ Պայմանների մասին հարցնել առաւօտները 9-2ժ.

(238) 10—4

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՏԵՍԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

(Тифлисъ, Сололаки, Лермонтовская ул. № 9)

Աւետարանական **կուրսերի** նպատակն է մանկավարժական աւետարանական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողներն ստանում են ատեստաներ։

Աւանդվի առարկաները տրանք են. 1) Աւետարանական Տնտեսութիւն 2) Աւետարանական Թուաբանութիւն 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային, 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրայ 5) Աւետարանական լրվծակցութիւն, 6) Աւետարանական և մաւրհակի կանոնագրութիւն և 7) Դեպագրութիւն (վատ ձեռքի почеркъ—ուղղելը)։ Ուսումն սկսուելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչ 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսերը հիմնողի բնակարանում. Սոլակում, Ալէքսանդր Փրիպնովի տանը № 9, Լերմոնտովսկայա փողոցում։ Ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստանալ **ԶՐԻԱՊԵՍ** կուրսեր հիմնողի տանը։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Въ Тифлисъ,

С. П. Мануэльяну.

Ըստ ուսում ցանկացողներին զրոյց մերենայի վրայ։ Պարապմունքն (218 րամն 8) նր կուրսերում տեղի են ունենում ամեն օր։ 25—11

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւասութեան տակ գտնուող

ՀԱՐՁՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄՑԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից հրատարակուած է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց դպրադարաններում

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձևով հաշուապահութիւն 4½ ամսում։

ՊՐԱԳՐՈՒՄՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութիւն արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաև նաւթարդիւնաբերական և նաւթագործական հաշուապահութիւն։ 2) Առևտրական թուաբանութիւն 3) Առևտրական թղթակցութիւն։ 4) Մաւրհակային և առևտրական օրէնքներ։ 5) Վայելչագրութիւն և ուղղումն ամենավատ ձեռագրի։ 6) Թուաբանութիւն համրիչի վրայ 7) Դրելու վարժութիւն «Բեմինգտոնի» գրելու մեքենայի վրայ (կամաւոր)։

Կուրսերի համար դասատուներ են հրաւիրուած համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հասատատուել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից. գեղագրութեան համար ևս հրաւիրուած է մի գիղադիր նկարիչ։

Ընդունելութիւն ամեն օր ժամը 5 մինչև 7երեկ.։ Պարապմունքները սկսւում են 1903 թուի սեպտեմբերի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ՝ 60 րուբլի վճարով ամբողջ դասընթացքի համար։

Դասընթացքը աւարտողներին տրւում են, ֆինանսների նախարարութեան թոյլատրուած ծրագրի համաձայն, ատեստատներ։

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրողին՝ Թիֆլիսում, Н. В. Абрамяну, Николаевская ул.№46, ամենայն օր։ Ծրագիրն ուղարկւում է ձրի։

Վերևում յիշուած ձեռնարկը ծախւում է Ռուսիայի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու։ Գինն է 3р. 50 կոպէկ։

(216) 20—16

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԱՒՕՐԵԱՅ ԼՐԱՑՈՒՄ

փորը քանակութիւններով

ԳԵՄԱՏՕԳԵՆ ԲԻ. ԳՈՄԻԼԻ

ԱՇԽԵՆ ՀԱՍԱԿԻ ԵՐԵՒՈՒՅԹՑ ԵԻ ՏԱՐԻՔՈՑ ՄԱՐԴԿԱՆՑ

ախորժակն առագօրէն բաց է անում, այծերն առագօրէն բարձրացնում, նեարդային սիստեմն ամրացնում։

ՆԱԵ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ և դեղատնային ապրանքների խանութներում։ Թիֆլիսում՝ կովկասեան ընկերութեան ապրանքների խանութում։ Զգուշացէք կեղծումներից։ Պահանջեցէք անպատճառ «ԲԻ. ԳՈՄԻԼԻ» դեմատոգները։ Բոլոր երկրների բժիշկները նպաստաւոր և փառաւոր կարծիքներ են յայտնել։ 82—6 М 4347912

ԲՐՈՒԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՆԵՑԱՆԱԻՈՐ է իւր յատկութեամբ

ԳԼԻՑԵՐԻՆԻ ՍԱՊՈՆ

Պահպանում է կաշուի փափկութիւնը և աւելացնում նրա սպիտակութիւնը։

Գնորը 20 կոպ.

(М.) 148224 10—3

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ

ԾԻՐՎԱՆԶԱԴԻ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԸ

Որ պարունակում է «Նորերից Մէկը», «Օրիորդ Լիզա», «Փաթմա եւ Ասաղ», «Տասնուհինգ տարի անցած», Թանկագին Կապանք», «Խելագարը», «Երջանիկ Արտաքսուածը», «Արտիստը» վէպիկներն ու պատմուածքները եւ «Ծւցիկէ» դրաման։

Սեպտեմբերի 20-ից կը ցրուի բաժանորդներին

Այս հատորը կուղարկուի միայն նրանց, որոնք բաժանորդագրութիւնը վճարած են ամբողջովին։ 4 հատորի բաժանորդագրութիւնը շարունակւում է.

Թիֆլիսում 4 р. 50 կ.
Օտարահպատրներում 5 р. 50 կ.
Առանձին հատորների գինն է 1 р. 50 կ.
Մամուլի տակ է III հատորը

Դիմել կենտրոնական և «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և հեղինակին—Тифлисъ Ширванзадэ 12—2
(244)

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՑԱՏՈՒԱԾ

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Սկսւ սեռի անձանց համար

(Баку, Прачешная, домъ Гаръ Оганезова)

Կրթուելու է տալ ուղղումների մանրագիտաւետրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները առանում են ատեստաներ։ Կուրսերում աւանդւում են՝ 1) Աւետրական թուաբանութիւն և թուաբանութիւն համրիչի վրայ 2) Հաշուապահութիւն արդիւնագործական, գործարանական, աւետրական և բանկային 3) Աւետրական թղթակցութիւն 4) Աւետրական տնտեսագիտութիւն 5) Աւետրական և մաւրհակային օրէնքներ. 6) գեղագրութիւն և արագ գրագրութիւն (ուղղում ձեռագրի). 7) Ուսուցում գրով մերենայի վրայ։

Ուսումն սկսուելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից ամենայն օր կուրսերում առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։

Կուրսերի կանոնագրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа)—տրւում և ուղարկւում են ձրի տարբ։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են Баку, Управленіе кон. мерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову 30—14
(208)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄՈՒ Է

Թիֆլիսի, Դաճձակի եւ Բագուի գրավաճառանոցներում

„ՍՈՒՍԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ“

Ազգային լիակատար ե ր պ ա ր ա ն ի առաջին հատորը՝ հինգերորդ տպագրութեամբ, բարեփոխուած թէ հին, գ ո ր ծ ա ծ ա կ ա ն և թէ ն ո ր երգերով և բանաստեղծութիւններով, բաղկացած 382 մեծադիր երեսներից։ Սոյն հատորի մէջ տպուած են հանգուցեալ Մելքիսեդեկ Սրբազան Մուրատեանի «Գեղամայ ծովակ», «Խա՛չ, օգնեա՛ ինձ», «Բուրաստան», «Ձայն», «Մրմունջ պանդխտին» և այլ քանի մի ընտիր բանաստեղծութիւնները, «Նէե միա», «Աստղիկ» և «Մ. Ե. Մ.» ստորագրութեամբ։

Իւրաքանչիւր օրինակի գինն է 1р., ճանապարհածախսով—1р. 20կ.։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են Բագու, «Սոխակի» հրատարակչին, սոյն հասցէով. Протоіерею Григорію Григоріянцъ, Баку

Հրատարակչից 10 և աւելի օրինակ «Սոխակ» պահանջողը ճանապարհածախս չէ վճարում։

(150) (4—1)

озволено Цензурою 18-го Сентября 1903г. Վերէիչն և Կամենմախեր Типографія Вереичевъ и Каменмахеръ Михайл. пр. Телеф. №852